
בית-העם
הראשון-לציון

בית העם

בית-העם העברי, הראשון בארץ ובעולם, הוקם בראשון-לציון בשנים תרנ"ו-תרנ"ח, 1896-1898.
המושג "בית-עם" שאוב מן המקורות: "כי את בית המלך ואת בית העם שרפו הכשדים ואת חומות ירושלים נתצו", (ירמיהו ל"ט, ח').
הבית נבנה ביוזמת איכרי המושבה ובכספם.
הימים, ימי סוף תקופת האפוטרופסות של הברון רוטשילד. חיים חזן, פקיד הברון במושבה, נטה להעניק יתר חופש פעולה לאיכרים.
אחד הביטויים לכך היה מתן אפשרות להקים בית-עם.
שבעים וחמש משפחות מאיכרי המושבה התארגנו, גייסו 11,000 פראנק זהב ובנו את בית-העם.
המבנה נועד לשמש "בית לעדה, ספריה וסוכה לתזמורת" (האורקסטרה של ראשון-לציון). מעל דלתו נקבעה כתובת הקדשה:

בית-העם הוקם בגבולו המזרחי של פרדס-המושבה (גן-המושבה דהיום) והיה המבנה הראשון ברחוב שנקרא על שמו, רחוב בית-העם.

הבניין, בן קומה אחת, שטחו כ-200 מ״ר וגובהו 5 מטר, הכיל אולם מרכזי שבצידו הצפוני גלריה. בצידו הדרומי הוקמה מרפסת עץ סגורה אשר שימשה כבמה.

את הבמה ניתן היה לפתוח גם אל עבר גן-המושבה. מתחת לבמה נבנה מרתף.

הבית היה למרכז חיי התרבות והציבור של ראשון-לציון ומושבות יהודה.

נערכו בו אסיפות כלליות, ערבי קריאה, נשפים, הרצאות, קונצרטים והוצגו מחזות עבריים.

כאשר אישיות חשובה הגיעה למושבה היו אנשי ראשון-לציון מתכנסים בבית-העם כדי להאזין לדבריה.

מעל בימת בית-העם נישאו נאומיהם של הד״ר בנימין זאב הרצל, 1898;
הברון אדמונד דה-רוטשילד, 1899;
ג׳מאל פאשה, המושל התורכי, 1915;
אלברט איינשטיין, 1923; ועוד רבים וטובים.

במקום התקיימו אסיפת הייסוד של ״איחוד מושבות יהודה והגליל״, 1901, ושל ״אגודת הכורמים״, 1906.

בעת הצורך שימש המבנה גם לצרכים אחרים.

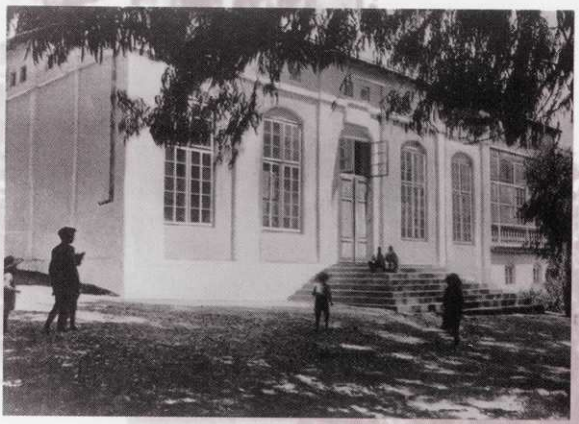
בשנת 1909 הגיעו למושבה 72 עולים מתימן. באין מקום אחר לשכנם, התגוררו חלקם במרתף בית-העם-במשך ששה חודשים.

בשנת 1924 נמסר המבנה למגדלי הטבק במושבה לתקופה של שלושה חדשים ושימש כבית אריזה.
בשנים 1936-1939 שכנה במרתף תחנת הנוטרים של משטרת היישובים העבריים. הבניין אכלס גם כיתות בית-ספר ופעילויות ספורט.
בראשית שנות ה-30, לאחר ששופץ, החלו להנהיג בבית-העם מסיבות "עונג שבת" בעצתו ובהדרכתו של חיים נחמן ביאליק, יוזם "עונג שבת" בתל-אביב. בתקופה זו נערכו בבית ארועים של כל המוסדות וההסתדרויות המקומיות כגון: הקרן-הקימת, הוועד החקלאי, התזמורת, אגודות "מכבי" ו"הפועל", הסתדרות נשים, הסתדרות העובדים ועוד.
הבית שימש גם לחתונות, לארועים פרטיים ולטקסי אבל. במלחמת השחרור נערך במקום טקס האשכבה ל-11 בני ראשון-לציון שנפלו בקרב בשדות גן-יבנה.
הפעילות הענפה שהתקיימה בבית-העם ביטאה את הסיסמה של הנהגת המושבה: "בית העם לכל העם".
בשנת תשנ"ח, 1998, ביוזמת עיריית ראשון-לציון, נערכה פעולת שימור ושיחזור של המבנה על-ידי האדריכלית דליה לפידות. השיחזור נעשה בהתאם למסמכים ולצילומים הנמצאים בארכיון מוזיאון ראשון-לציון.

COMMUNITY HALL

During the years 1896-8 the first Hebrew Community Hall in Eretz Israel was built by the settlers of Rishon Le-Zion who dedicated it to the Baron Edmond de Rothschild and his wife, the Baroness Adelaide.

The building consisted of a central hall with a wooden stage at its southern end.

The Community Hall served as the centre for the public, cultural and social activities of Rishon Le-Zion as well as for those of the neighbouring Jewish settlements.

The building hosted the orchestra, the library and the office of the village committee. Important visitors and dignitaries, including Theodore Herzl in 1898, delivered their addresses here.

In 1998 the Municipality of Rishon Le-Zion undertook the conservation and restoration of this historic site.

בית-העם תשנ"ח 1998

Museum of Rishon Le-Zion מוזיאון ראשון-לציון

Fax. 03-9676935 .פקס Tel. 03-9682435 .טל

ככר המייסדים 1, ת"ד 7 ראשון-לציון 75100